

YESENIN - TABIATNING MANZARASINI BUTUN GO'ZALLIGI VA JOZIBASI BILAN CHIZGAN SHOIR

Xudayberdiyeva Dilfuza Muxtarovna

SamDCHTI o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7431190>

Annotatsiya. Yeseninning ijodiy merosi bizning dunyo haqidagi hozirgi g'oyalarimizga juda yaqin, bu yerda inson tirik tabiat zarrasi hisoblanib, u tabiatga qarshi emas, balki unga bog'liqdir. Yeseninning she'riy obrazlari olamiga kirib borar ekanmiz, biz o'zimizni tabiat qo'ynida his qila boshlaymiz va bu his-tuyg'ular bizga insoniyatni saqlashda yordam beradi. Ushbu maqola bu buyuk shoirning ulkan she'riyatini, unga shu she'riyatni shakllantirishda, o'stirishda yordam bergan omillar haqida so'z yuritadi va o'rganadi.

Kalit so'z va iboralar: ranglar palitrasi, kutilmagan taqqoslashlar, birlik hissi, rahm-shafqat, muzlab qolgan landshaft, ishtiyoq, buyuklik

Rus mumtoz she'riyatida insonda ona tabiatga muhabbat, o'z yurtiga hurmatni shakllantiradi. O'z ishini tabiatga, Vatanga va muhabbatga bag'ishlagan shoirlardan biri Sergey Yesenin edi. Zamondoshlari Sergey Aleksandrovichni Pushkin shon-shuhratining munosib davomchisi deb bilishgan, ammo Pushkindan farqli o'laroq, Yesenin qisqa umr va sirli o'limga ega edi [1].

"Mening qo'shiqlarim bitta buyuk sevgi bilan yashaydi, - degan edi Yesenin, "Vatanga muhabbat. Vatan tuyg'usi mening ijodimda asosiy o'rin tutadi". Yesenin she'rlarida nafaqat "Rus porlaydi", shoirning o'z sadolariga bo'lgan muhabbatini sokin tan olishi, balki insonga, uning buyuk ishlariga, ona xalqining buyuk kelajagiga ishonchini ifodalaydi. Shoir she'rning har bir misrasini Vatanga cheksiz muhabbat tuyg'usi bilan qizdiradi:

Men kulbalarga befarq bo'ldim,

O'choq olovi ham yoqmaydi menga.

Hatto olma daraxtlari ham bahorgi bo'ron

Men dalalarning o'zligini sevib qoldim.

Endi ular menga boshqacha yoqar...

Va oy nurida

Tosh va po'lat orqali

Men ona yurtimning kuchin ko'rarman.

Ajoyib mahorat bilan Yesenin bizga o'z ona tabiatining rasmlarini ochib beradi. Naqadar boy ranglar palitrasi, naqadar to'g'ri, ba'zan kutilmagan taqqoslashlar, shoir va tabiat o'rtasidagi birlik hissi! Uning she'riyatida, A. Tolstoyning so'zlariga ko'ra, "hayolparast, beparvo, tabiat ovozidan sirli hayajonlangan slavyan qalbining ohangdor sovg'asi" eshitiladi. Tongning yorqin ranglarida,

momaqaldiraq bilan qoplangan osmonda, eski o'rmonlarda, dalalarda, gullab-yashnagan gullar va ko'katlarda bir sir bor... Yesenin chuqur hamdardlik bilan hayvonlar haqida yozadi - "bizning kichik birodarlarimiz". M. Gorkiyning Yesenin bilan uchrashuvlaridan biri va uning "It qo'shig'i" she'ri haqidagi xotiralarida quyidagi so'zlar eshitiladi: "... va u oxirgi satrlarni aytganida:

Itning ko'zlari aylanib ketdi

Qordagi oltin yulduzlar -

Uning ham ko'zlarida oltin yosh bor edi".

Bu misralardan so'ng beixtiyor o'ylash mumkinki, S.Yesenin tabiat tomonidan faqat she'riyat uchun yaratilgan emas, balki "dalalarning bitmas-tuganmas g'amini, dunyodagi barcha jonzotlarga muhabbat va rahm-shafqatni ifodalash uchun yaratilgan zotdir" [2].

Yesenin tabiati muzlab qolgan landshaft foni emas: u yashaydi, harakat qiladi, odamlar taqdiri va tarix voqealariga ishtiyoq bilan munosabatda bo'ladi. U shoirning sevimli qahramoni. Tabiat har doim Yeseninni o'ziga jalb qiladi. Ayniqsa, sharq tabiatining go'zalligi, mayin shamoli shoirni maftun etadi:

Sheroz qanchalik go'zal bo'lmasin,

Ryazan kengliklaridan yaxshiroq emas.

Yesenin she'riyati... Ajoyib, go'zal, betakror olam! Hammaga yaqin va tushunarli dunyo, Yesenin Rossiyaning haqiqiy shoiri, xalq hayoti tubidan o'z mahorati cho'qqisiga ko'tarilgan shoir. Uning vatani - Ryazan o'lkasi uni oziqlantirdi va sug'ordi, barchamizni o'rab turgan narsalarni sevishni va tushunishni o'rgatdi.

Bu yerda, Ryazan zaminida, Sergey Yesenin birinchi marta she'rlarida kuylagan rus tabiatining barcha go'zalligini ko'rdi. Shoir hayotining ilk kunlaridanoq xalq qo'shiqlari, rivoyatlari olami bilan o'ralgan edi:

O't ko'rpada qo'shiqlar bilan tug'ilgan bo'lsam,

Bahor shafaqlari meni kamalikka aylantirdi.

Yesenin she'riyatidagi ma'naviy shaklda xalqning o'ziga xos xususiyatlari – uning "bezovta, dadil kuchi, qamrovi, samimiyligi, bezovtaligi, chuqur insoniyligi yaqqol namoyon bo'lgan bo'lsa, uning butun hayoti xalq bilan chambarchas bog'liqdir. Balki shuning uchun ham uning barcha she'rlari bosh qahramonlari oddiy odamlardir, har bir satrda shoir va shaxs – Yesenin rus dehqonlari bilan o'zaro yaqinligi, yillar o'tgan sayin zaiflashmagan aloqasi seziladi [3].

Sergey Yesenin dehqon oilasida tug'ilgan bo'lib, "Bolaligimda xalq hayoti muhitidan nafas olib ulg'ayganman", deb eslaydi shoir. Zamondoshlari tomonidan Yesenin "buyuk qo'shiq qudrati" shoiri sifatida qabul qilingan, boisi esa uning she'rlari silliq, sokin xalq qo'shiqlariga o'xshaydi. To'lqin, kumushrang oy, qamish shitirlashi, osmonning ulkan moviyligi va ko'llarning moviy yuzasi –

ona yurtning barcha go'zalliklari yillar davomida shoirning muhabbatga to'la she'rlarida mujassamlashgan [5].

Yesenin she'riyatida shahar va qishloq o'rtasidagi qarama-qarshilik ayniqsa keskin tus oladi. Chet elga safaridan so'ng, burjua haqiqatining tanqidchisi sifatida ishlagan shoir kapitalistik turmush tarzining odamlarga zararli ta'sirini ko'radi, burjua sivilizatsiyasining ma'naviy qashshoqligini keskin his qiladi. Chet elga qilgan sayohati Yesenin ijodiga katta ta'sir qilib, yana yoshligidan o'ziga tanish bo'lgan "cheksiz tekisliklarga intilish" ni eslaydi. O'tmishdagi suratlar ona qishlog'ining yangilanishiga ishtiyoqli tashnalikni uyg'otadi:

Bepoyon Rossiya!

Maydonlar bo'ylab borib,

Kambag'alligingizni ko'rib og'riydi dilim.

Menga nima bo'lishini bilmayman ...

Balki men yangi hayotga mos emasman,

Lekin baribir mening og'riqli nuqtam,

Kambag'al, qashshoq Rusni ko'rish.

Yesenin she'rlarida ko'ngilni, qalbni kuydiruvchi tuyg'ularning mana shu haqiqati biz uchun ayniqsa aziz emasmi, shoirning chinakam buyukligi shu emasmi?

Sergey Yesenin Rossiyaning dehqon hayotini chuqur bilar edi va bu uning chinakam xalq shoiri bo'lishiga yordam berdi [4].

Xulosa qilib aytganda, Yesenin nima haqida yozmasin: inqilob haqidami, dehqonlarning turmush tarzi haqidami - u asarlarida vatan mavzusiga qaytaveradi. Uning uchun vatan yorqin kelajakdir va bu haqda yozish uning butun hayotining mazmunidir:

Men vatanimni sevaman,

Men vatanimni juda yaxshi ko'raman!

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. S.A. Yesenin asarlari. // Moskva, Badiiy adabiyot, 1988.
2. E.M. Xlystakov. Noma'lum S. Yesenin. // Moskva, Badiiy adabiyot, 1990.
3. A.L. Kazakov. Yesenin qanday yashagan. // Moskva, Badiiy adabiyot, 1991.
4. I. Listsov. S. Yesenin o'ldirilishi. // Moskva, Yosh gvardiya 1990.
5. I. Erenburg. Yesenin o'limi // Moskva, Badiiy adabiyot, 1990.